

hogy világosságot teremtene, inkább zavart okoz. Szóval Gilliodts nagy munkája egyetlen levéltől sem fosztotta meg a Guttenberg koszorúját.

E—r L.

Otto Mühlbrecht. *Die Bücherliebhaberei in ihrer Entwicklung bis zum Ende des XIX. Jahrhunderts. Ein Beitrag zur Geschichte des Bücherwesens. 2. verb. und verm. Auflage mit 213 Illustrationen im Text und 11 Kunstbeilagen.* Bielefeld, Velhagen & Klasing, 1898. 8-r. XII+335 l.

A könyvészet irodalmának egyik igen nevezetes és kedves ága: a bibliofilség, sajátos módon maradt a németeknél. Ott, ahol a bibliografia terén oly nagyszabású tevékenység ment végbe, ahol a könyvnyomdászat történetének oly alapvető művei jöttek létre s Petzholdtok és Dziatzkok gazdagították a könyvészetrel foglalkozó irodalmat, a könyvnek művészeti szempontból való vizsgálatával igen keveset foglalkoztak. A könyvek külseje sokáig nem érdekelte a közönséget s a németországi bibliofil mozgalmak egészen új keletűek. Most már egy külön folyóirat is áll szolgálatukban s az eszme hódításának jeléül Mühlbrechtnek a könyvkedveléssel foglalkozó könyve immár második kiadásban látott napvilágot.

Voltaképp egészen új munka ez a második kiadás a vázlat-szerű elsőhöz képest s szerzője, a kinek a bibliografiai irodalom az állam- és jogtudományok igen jeles bibliografiáját köszöni, nagyon jó szolgálatot tett az által, hogy átdolgozta és kibővítette. Ez a vállalkozása is nagy elismerésre méltó. Ámbár ez a műve nem mondható oly sikerültnek, mint bibliografiája. Az anyagnak elrendezése, a szempontok megválogatása s maga a megírás olyan magasabb rendű feladatok, melyek a Mühlbrecht erejét nagyon is próbára tették, a mint ezt Dziatzko is fölemlíti. (Deutsche Litteraturzeitung, 1898 július 2.) Ugyancsak ő jelöli meg szerzőnek néhány tévedését a könyvnyomtatás és a fa- és rézmetszés történetének előadásában.

A mű kilencz fejezetre oszlik. Az elsőben a könyvek értékéről szól, a második az említett történeti tárgyalást foglalja magában, a harmadik a könyvkedvelés különböző irányait ismerteti — ez az egyik legbecsesebb része a könyvnek, — a következő az ex-libriseknek a nyomdászjelvényeknek és a kötésnek van szánva. Az ötödik a könyvgyűjtői szenvedélyről szól különösen Paul Lacroix (Bibliophil Jakob) és Jules Janin művei alapján. A hátralevő fejezetekben a franciaországi, belgiumi, hollandiai, angol- és németországi könyvkedvelést ismerteti megemlékezve a nevezetesebb amatőrökről és gyűjteményekről stb. A Németországnak szánt fejezetben kerül szóba Mátyás király budai könyvtára is. Azonban a Fischer jeles, de ma már elavult dolgozata nyomán készült halvány rajzban nem lehet sok gyönyörűségünk.

Egyáltalában nem tud tiszta képet nyújtani a renaissancenek erről a nevezetes hajtásáról. Tévedései közül csak azt említjük fel, hogy szerinte Brassicanus már Nagy-Lajos idejében járt Budán és el volt ragadtatva a könyvtár nagyszerűsége által, továbbá, hogy Attavantes Fra Angelico tanítványa volt. A kiváló miniator művészi képességeinek bizonyítására a párisi nemzeti könyvtárban levő Hieronymus-kódexet említi föl és sem a brüsszeli Korvin-misekönyvről, sem a római Korvin-breviáriumról nem emlékezik meg egy szóval sem. Nagy kár, hogy ebben a kétség nélkül nagy elterjedésre számítható munkában ilyen hézagosan van bemutatva nemzeti kulturánknak ez a nevezetes emléke. S még hozzá a Németországot tárgyaló fejezetben, a minek magyarázatául szerző azt hozza föl, hogy a Korvina maradványaiból igen sok Németországba került, holott ismeretes dolog, hogy a fennmaradt Korvin-kódexeknek csak egy kis részét őrzik németországi könyvtárak.

Mindezek mellett is a német bibliofil irodalom szempontjából örvendetes jelenség ennek a munkának megjelenése. Úgy látszik, az irodalomnak ebben az ágában is megtört már a jég s ha egyszer a német szorgalom folyója szabadon neki indul, sok becses dologra lehet kilátásunk. Ámbár ezen a téren a »deutscher Fleiss« állandóan másodrendű szerepre van kárhozthatva a »gout français«-val szemben.

Mühlbrecht könyvét igen sok jól sikerült illusztráció élénkíti, köztük több önálló műmelléklet is. (E—r.)

FOLYÓIRATOK SZEMLÉJE.

I.

HAZAI FOLYÓIRATOK.

Az **Egyetemes Philologiai Közlöny XXII. évfolyamának VIII. füzetében** (1898 október) *Latkóczy Mihály* ismerteti dr. Récsey Viktor »Révay Miklós levelei Paintner Mihályhoz« című könyvét, mely a pannonhalmi Szt. Benedek-rend központi könyvtára kézirat-anyagának egyik igen becses kis részét teszi közkincsé. — A **IX. füzetben** (1898. november) *Heinrich Gusztáv* közli és jegyzetekkel magyarázza Grimm Jakab levelét Schedius Lajoshoz (Bécs, 1815 május 28), melynek eredetije a M. Tud. Akadémia levéltárában van. *Katona Lajos* a Gesta Romanorum Sztárai-kódexéről közöl újabb adalékokat.

Az **Erdélyi Múzeum XV. kötetének VII. füzetében** (1898 szeptember 15.) *Ferenczi Zoltán* a Bocskor Daloskönyvénekeit közli bevezetéssel és jegyzetekkel. *Szádeczky Lajos* Szeles Jánosnak Székely-Udvarhely történetére vonatkozó s a múlt század végén írt munkáját közli a székely-udvarhelyi